ଦ୍ୱିତୀୟ ପାଠ

ସାମରିକ ଗୋଷ୍ଠୀ ଗଠନ - ସଶସ୍ତ୍ରୀକରଣ ପାଇଁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା

(Formation of Military Blocs - Race for Armaments)

ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧ ଯୋଗୁଁ ପୃଥିବୀରେ ଏକ ଅଜଣା ଯୁଦ୍ଧ-ଆତଙ୍କ ଖେଳି ଯାଇଥିଲା । ଅନୁନ୍ନତ ଓ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶଗୁଡ଼ିକର ସାମାଜିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତି ବ୍ୟାହତ ହେଲା । ଦୁଇ ମହାଶକ୍ତିଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ପୃଥିବୀ ସାମ୍ୟବାଦୀଗୋଷ୍ଠୀ (Communist Bloc) ଓ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଗୋଷ୍ଠୀ (Capitalist Bloc) ଏହିପରି ଦୁଇଟି ଗୋଷ୍ଠୀରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଗଲା । ସମ୍ମୁଖ ଯୁଦ୍ଧରେ ଉଭୟ ପକ୍ଷର ସୈନ୍ୟବାହିନୀ କେବେ ହେଲେ ନିୟୋଜିତ ହୋଇନଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା, ସେମାନଙ୍କର ବିରୋଧାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ତୀବ୍ର ଉତ୍ତେଜନା ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ଏପରିକି ବିଶ୍ୱବାସୀଙ୍କୁ ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧର ସମ୍ଭାବନାର ଆଶଙ୍କା ଓ ଏହାର ଭୟାବହ ପରିଣାମ ଆନ୍ଦୋଳିତ କରିଥିଲା । କାଳକ୍ରମେ ଉଭୟଗୋଷ୍ଠୀ ପରସ୍ପର ସପକ୍ଷରେ ସାମରିକମେଣ୍ଟମାନ ଗଠନ କରିଥିଲେ । ଫଳରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ନିରାପତ୍ତା ବିପନ୍ନ ହେଲା । ସାମରିକ ମେଣ୍ଟଗୁଡ଼ିକରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିବା ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡ଼ିକ ନିଜ ନିଜର ସାମରିକ ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ସଂଗ୍ରହ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲେ । ଦୁଇପକ୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଆଣବିକ ଅସ୍ତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା ପୃଥିବୀବାସୀଙ୍କୁ ଚକିତ କରିଥିଲା । ବିଶେଷକରି ସୋଭିଏତ୍ ରୁଷ୍ ଓ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ମଧ୍ୟରେ ମହାକାଶ ଗବେଷଣା, ଚନ୍ଦ୍ରପୃଷ୍ଠରେ ମାନବର ଅବତରଣ ଏବଂ ବିଜ୍ଞାନ ଓ କାରିଗରୀ ବିଦ୍ୟାର ପ୍ରତିଯୋଗିତାମୂଳକ ଉନ୍ନତି ଏକ ନୂତନ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର ଯୁଗ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା ।

ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ପଶ୍ଚିମ ଓ ମଧ୍ୟ - ଇଉରୋପରେ ନିଜର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ବିସ୍ତାର ଓ ସୋଭିଏତ୍ ରୁଷ୍‌ର ପ୍ରତିପତ୍ତିକୁ ପରାହତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ୧୯୪୯ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ୍ ୪ ତାରିଖରେ ଉତ୍ତର ଆଟଲାଣ୍ଟିକ ଚୁକ୍ତି ସଂଗଠନ (North Atlantic Treaty Organisation - NATO) ଗଢ଼ିଥିଲା । ଏଥିରେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ସହିତ କାନାଡ଼ା, ବେଲଜିୟମ୍, ହଲାଣ୍ଡ, ଲକ୍‌ସେମ୍‌ବର୍ଗ, ଡେନ୍‌ମାର୍କ, ନରୱେ, ଆଇସଲାଣ୍ଡ, ବ୍ରିଟେନ୍, ଫ୍ରାନ୍ସ, ପର୍ତ୍ତୁଗାଲ ଓ ଇଟାଲୀ ଦେଶ ସମୂହ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଚୁକ୍ତିଭୁକ୍ତ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଦେଶ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ ହେଲେ, ସମସ୍ତ ସଦସ୍ୟ ଦେଶ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ ହେଲାବୋଲି ଧରିନେଇ ଏହାର ପ୍ରତିରୋଧ କରିବା ବିଷୟ ଉକ୍ତ ଚୁକ୍ତିରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିଲା । ଫେବ୍ରୁଆରୀ ୧୯୫୨ରେ ଗ୍ରୀସ୍ ଓ ତୁର୍କୀ ଏବଂ ମେ ୧୯୫୫ରେ ଜର୍ମାନୀ ସଂଯୁକ୍ତ ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ର ବା ପଶ୍ଚିମ ଜର୍ମାନୀ ଏହି ସାମରିକ ଚୁକ୍ତିରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଏହାଫଳରେ ୧୯୪୯ ମସିହା ପରେ ସାମ୍ୟବାଦୀମାନେ ପଶ୍ଚିମ ଇଉରୋପ ଓ ଆଟଲାଣ୍ଟିକ୍ ଅଞ୍ଚଳରେ କ୍ଷମତା ବିସ୍ତାର କରିପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗରୀୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ତଥା ମିଳିତ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପରିଚାଳନା ନିମନ୍ତେ ୧୯୫୧ ମସିହାରେ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ, ନିଉଜିଲାଣ୍ଡ ଏବଂ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ମଧ୍ୟରେ ଆନ୍‌ଜସ୍ ରାଜିନାମା (ANZUS PACT) ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ରାଜିନାମା ଅନୁସାରେ ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗର ଅଞ୍ଚଳରେ ଶାନ୍ତିପ୍ରତିଷ୍ଠା ଏବଂ ବାହ୍ୟ ଶତ୍ରୁ ଆକ୍ରମଣର ପ୍ରତିରୋଧ ନିମନ୍ତେ ଚୁକ୍ତିବଦ୍ଧ ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ପରସ୍ପରକୁ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ସାହାଯ୍ୟ ଓ ସହଯୋଗ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଥିଲା ।

୧୯୫୨ ମସିହା ମେ ମାସ ୨୭ତାରିଖରେ ଇଉରୋପୀୟ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଗୋଷ୍ଠୀ (European Defence Community)ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ନିମନ୍ତେ ପ୍ୟାରିସ୍‌ଠାରେ ଏକ

ଚୁକ୍ତି ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଚୁକ୍ତିରେ ସମଗ୍ର ଇଉରୋପ ପାଇଁ ଏକ ସାଧାରଣ ରାଜନୈତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ, ସଶସ୍ତ୍ରବାହିନୀ, ବଜେଟ୍ ଏବଂ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଥିଲା । ଏକ ମିଳିତ ସୈନ୍ୟବାହିନୀକୁ ଇଉରୋପ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବାହିନୀରୂପେ ଅଭିହିତ କରାଯାଇଥିଲା । ଉକ୍ତ ବାହିନୀର ପରିଚାଳନା ନିମନ୍ତେ ଗୋଟିଏ ରାଜନୈତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନର ଗଠନ ନିମନ୍ତେ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହାକି ଇଉରୋପୀୟ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଗୋଷ୍ଠୀର ପ୍ରଶାସନିକ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରିବ । ନେଦରଲାଣ୍ଡ ଏବଂ ପଶ୍ଚିମ ଜର୍ମାନୀ ପ୍ରଥମେ ଏହି ଚୁକ୍ତିରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଫ୍ରାନ୍ସ ଏହାକୁ ସମର୍ଥନ କରି ନ ଥିଲା । ୧୯୫୪ ମସିହା ୨୮ ସେପ୍ଟେମ୍ବରରୁ ୩ ଅକ୍ଟୋବର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲଣ୍ଡନଠାରେ ପଶ୍ଚିମ ଇଉରୋପୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବୁଝାମଣା ନିମନ୍ତେ ଏକ ସମ୍ମିଳନୀର ଆୟୋଜନ କରାଯାଇଥିଲା । ସେଠାରେ ୧୯୪୮ ବ୍ରସେଲସ୍ ଚୁକ୍ତି ଆଧାରରେ ପଶ୍ଚିମ ଇଉରୋପୀୟ ଐକ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ନିମନ୍ତେ ଏକ ଯୋଜନା ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିଲା । ଫଳରେ ପଶ୍ଚିମ ଇଉରୋପୀୟ ସଂଘ (Western European Union) ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେଲା । ପଶ୍ଚିମ ଇଉରୋପୀୟ ସଂଘର ପରିଷଦକୁ ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠ ବହୁମତ ମାଧ୍ୟମରେ ବିଭିନ୍ନ ମୁଖ୍ୟ ପଦକ୍ଷେପ ସମ୍ପର୍କରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାକୁ କ୍ଷମତା ଅର୍ପଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ଫଳରେ ପଶ୍ଚିମ ଇଉରୋପୀୟ ସଂଘ ଏକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା ।

ଦକ୍ଷିଣ ପୂର୍ବ ଏସିଆରେ ରୁଷ୍ ଓ ସାମ୍ୟବାଦୀ ଚୀନ୍‌ର ପ୍ରଭାବକୁ ହ୍ରାସ କରିବା ନିମନ୍ତେ ୧୯୫୪ ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୮ ତାରିଖ ଦିନ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ନେତୃତ୍ୱରେ ଦକ୍ଷିଣ ପୂର୍ବ ଏସିଆ ଚୁକ୍ତି ସଂଗଠନ (South East Asia Treaty Organization - SEATO) ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା, ବ୍ରିଟେନ୍, ଫ୍ରାନ୍ସ, ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ, ନିଉଜିଲାଣ୍ଡ, ଥାଇଲାଣ୍ଡ, ପାକିସ୍ତାନ ଓ ଫିଲିପାଇନ୍‌ସ ଏହାର ସଭ୍ୟ ରହିଲେ । ଉତ୍ତର ଆଟଲାଣ୍ଟିକ୍ ଚୁକ୍ତି ସଙ୍ଗଠନ ଢାଞ୍ଚାରେ ଏହାର ନୀତିମାନ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହେଲା । ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ ଏସିଆରେ ଯେକୌଣସି ଆକ୍ରମଣକାରୀଙ୍କୁ ଏହାର ସଭ୍ୟମାନେ ମିଳିତଭାବରେ ପ୍ରତିରୋଧ କରି ସେହି ଅଞ୍ଚଳରେ ନିରାପତ୍ତା ରକ୍ଷା କରିବେ ବୋଲି ସ୍ଥିର ହେଲା । କିନ୍ତୁ ଭିଏତ୍‌ନାମ ଯୁଦ୍ଧ ସମୟରେ ଏହି ଚୁକ୍ତିର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ପରୀକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା । ଏଥିରେ ଅନେକ ସଭ୍ୟରାଷ୍ଟ୍ର ଥିଲେ ହେଁ ଯୁଦ୍ଧର ମୁଖ୍ୟ ସାମରିକ ଓ ଆର୍ଥିକ ଦାୟିତ୍ୱ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ବହନ କରିଥିଲା । ଦୀର୍ଘକାଳ ଯୁଦ୍ଧ ହେବାପରେ ସୋଭିଏତ୍ ସମର୍ଥିତ ଉତ୍ତର ଭିଏତ୍‌ନାମ୍ ଏପ୍ରିଲ ୧୯୭୫ରେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ସମର୍ଥିତ ଦକ୍ଷିଣ ଭିଏତ୍‌ନାମ୍ ଉପରେ ବିଜୟ ହାସଲ କରିଥିଲା । ଏହାଦ୍ୱାରା ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାର ମର୍ଯ୍ୟାଦା କ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ ଏସିଆ ଚୁକ୍ତି ସଙ୍ଗଠନର ପରିସମାପ୍ତି ଘଟିଥିଲା ।

୧୯୫୫ ମସିହାରେ ଇରାକ୍‌ର ରାଜଧାନୀ ବାଗ୍‌ଦାଦ୍‌ଠାରେ ବ୍ରିଟେନ୍, ତୁର୍କୀ, ଇରାକ୍, ଇରାନ୍ ଓ ପାକିସ୍ତାନ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ସାମରିକ ଚୁକ୍ତି ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହା 'ବାଗ୍‌ଦାଦ୍ ଚୁକ୍ତି' (Bagdad Pact) ନାମରେ ପରିଚିତ । ୧୯୫୮ ମସିହାରେ ରାଜତନ୍ତ୍ରର ପତନ ଫଳରେ ଇରାକ୍ ଏହି ମେଣ୍ଟରୁ ଓହରିଗଲା । ଏହାପରେ ଏହି ଚୁକ୍ତିର ନାମ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଚୁକ୍ତି ସଙ୍ଗଠନ (Central Treaty Organization - CENTO) ରଖାଗଲା ଏବଂ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ଏହାର ସଭ୍ୟରୂପେ ଯୋଗଦେଲା ।

ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାର ସାମରିକ ମେଣ୍ଟ ଗଠନ ବିରୋଧରେ ସୋଭିଏତ୍ ରୁଷ୍ ନେତୃତ୍ୱରେ ତା'ର ଅନୁଗାମୀ ଇଉରୋପୀୟ ସାମ୍ୟବାଦୀ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ୧୯୫୫ ମସିହା ମେ ୧ ତାରିଖରେ 'ୱାରସ ଚୁକ୍ତି' (Warsaw Pact) ସ୍ୱାକ୍ଷର କଲେ । ପୋଲାଣ୍ଡର ରାଜଧାନୀ ୱାର୍‌ସଠାରେ ସୋଭିଏତ୍ ରୁଷ୍, ପୋଲାଣ୍ଡ, ହଙ୍ଗେରୀ, ରୁମାନିଆ, ବୁଲ୍‌ଗେରିଆ, ଆଲ୍‌ବାନିଆ, ଚେକୋସ୍ଲୋଭାକିଆ ଓ ଜର୍ମାନ

ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ର ବା ପୂର୍ବ ଜର୍ମାନୀ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ସାମରିକ ଚୁକ୍ତି ସମ୍ପାଦିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଚୁକ୍ତି ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିଥିବା ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କର ଆକ୍ରମଣକୁ ମିଳିତ ଭାବରେ ପ୍ରତିରୋଧ କରିବେ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ ।

ଦେତାଁ (Detente)

୧୯୬୯ ମସିହାରୁ ୧୯୭୮ ମସିହା ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇ ମହାଶକ୍ତିଙ୍କର ଆଶଙ୍କା ହୋଇଥିଲା ଯେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଚାଲିଥିବା କ୍ରମାଗତ ଉତ୍ତେଜନା ଆଣବିକ ଯୁଦ୍ଧରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀକୁ ଧ୍ୱଂସାଭିମୁଖୀ କରିଦେବ । ଏହି ଆଶଙ୍କା ସେମାନଙ୍କୁ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାବସ୍ଥାନ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇଥିଲା । ଫଳରେ ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇ ମହାଶକ୍ତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ତେଜନା ହ୍ରାସ ପାଇଲା ଏବଂ ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧ ଏକ ନୂତନ ରୂପ ନେଇ ଦେତାଁ (Detente) ନାମରେ ପରିଚିତ ହୋଇଥିଲା । ଦେତାଁ ସମୟରେ ଦୁଇ ମହାଶକ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ଆଣବିକ ଅସ୍ତ୍ରର ପ୍ରସ୍ତୁତି ପରୀକ୍ଷଣ ଓ ପ୍ରୟୋଗକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଅନେକ ଚୁକ୍ତିନାମା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା । ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ପ୍ରତିଯୋଗିତାକୁ ହ୍ରାସ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ କେତେକ ଚୁକ୍ତି ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା । ଉଭୟ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ସାଂସ୍କୃତିକ ବିନିମୟ, ଉଚ୍ଚସ୍ତରୀୟ ପରିଦର୍ଶନ, ବାଣିଜ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ଓ ଔଦ୍ୟୋଗିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସହଯୋଗିତା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ।

ତୁମ ପାଇଁ କାମ :

ଦେତାଁ ସମୟରେ ଆଣବିକ ଅସ୍ତ୍ରର ପ୍ରସ୍ତୁତି, ପରୀକ୍ଷଣ ଓ ପ୍ରୟୋଗକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଏବଂ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ପ୍ରତିଯୋଗିତା ହ୍ରାସ କରିବାକୁ ଦୁଇ ମହାଶକ୍ତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିବା ରାଜିନାମା ଓ ଚୁକ୍ତିର ଏକ ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ।

ନୂତନ ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧ

୧୯୭୯ ମସିହାର ଇରାନ୍ ବିଦ୍ରୋହ, ସେହି ବର୍ଷର ଚୀନ୍-ଭିଏତ୍‌ନାମ ଯୁଦ୍ଧ, ଏଲ୍‌ସାଲ୍‌ଭେଡର୍‌ରେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାର ସଂପୃକ୍ତି, ଆଫଗାନିସ୍ତାନ୍‌ରେ ଋଷିଆରେ ସାମରିକ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ଆଦି ଘଟଣା ଯୋଗୁଁ ଦୁଇ ମହାଶକ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ପୁରୁଣା ଉତ୍ତେଜନାର ପରିପ୍ରକାଶ ଘଟିଥିଲା । ଫଳରେ ୧୯୭୯ ମସିହାରେ ଦେତାଁର ସହସା ଅବସାନ ଘଟିଲା ଏବଂ ଏକ ନୂତନ ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧର ସୂତ୍ରପାତ ହେଲା । ପୁରାତନ ଶୀତଳଯୁଦ୍ଧ ଏବଂ ନୂତନ ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧ ମଧ୍ୟରେ କେତେକ ତାରତମ୍ୟ ଥିଲା । ନୂତନ ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧରେ ଉଭୟ ପକ୍ଷର ସହଯୋଗୀ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ନଥିଲେ । ମୁଖ୍ୟତଃ ଦୁଇ ମହାଶକ୍ତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ତେଜନା ଓ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ପରିପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ଏବଂ ପରମାଣୁ ଅସ୍ତ୍ର ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଉଭୟ ଦେଶ ପାରମ୍ପରିକ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ରରେ ଅଧିକ ଦକ୍ଷତା ହାସଲ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ । ପୁରାତନ ଶୀତଳଯୁଦ୍ଧ ଅପେକ୍ଷା ନୂତନ ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧ ଅଧିକ ଭୟଙ୍କର ମନେ ହୋଇଥିଲା ।

ତୁମେ ଜାଣିଛ କି ?

ଏଲ୍ ସାଲ୍‌ଭେଡର୍ (EL Salvedor) କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଆମେରିକାର ଏକ ଦେଶ । ଉତ୍ତର ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗର କୂଳରେ ଗ୍ୱାଟେମାଲା (Guatemala) ଏବଂ ହଣ୍ଡୁରାସ୍ (Honduras) ମଧ୍ୟରେ ଏହା ଅବସ୍ଥିତ । ଏହାର ରାଜଧାନୀ ସାନ୍ ସାନ୍‌ସାଲଭେଡର୍ (San Salvador) ଅଟେ ।

କିନ୍ତୁ ଏହି ନୂତନ ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧ ଅସ୍ଥାୟୀ ଥିଲା, ୧୯୮୫ ମସିହାରେ ମିଖାଇଲ୍ ଗୋର୍ବାଚେଭ୍ (Mikhail

(ମିଖାଇଲ୍ ଗୋର୍ବାଚେଭ୍)

Gorbachev) ସୋଭିଏତ୍ ପଲିଟିବ୍ୟୁରୋର ସାଧାରଣ ସମ୍ପାଦକ ହେବାପରେ କେତେକ ସଂସ୍କାରମୂଳକ ନୀତି ପ୍ରଣୟନ କଲେ ଯାହାକି ଉଭୟ ପକ୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଲାଗିରହିଥିବା ସଂଘର୍ଷର ଗତିକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶାନ୍ତିସ୍ଥାପନ ଓ ସହାବସ୍ଥାନ ଭାବ ଜାଗ୍ରତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ପର୍କ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା । ଏହା ଫଳରେ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ପ୍ରତିଯୋଗିତା ମଧ୍ୟ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା ।

(ଜର୍ଜ ବୁଶ)

ପୂର୍ବ ଇଉରୋପୀୟ ଦେଶଗୁଡ଼ିକରୁ ସାମ୍ୟବାଦର ବିଲୋପ ଘଟିଲା । ୧୯୯୧ ମସିହା ଡିସେମ୍ବର ମାସରେ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ବିଲୟ ଘଟି ସ୍ୱାଧୀନ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କରର ରାଷ୍ଟ ମଣ୍ଡଳ (Commonwealth of Independent States) ଗଠିତ ହେଲା । ୧୯୯୨ ମସିହାରେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଜର୍ଜ ବୁଶ୍ ଓ କେନ୍ଦ୍ର ରୁଷମଣ୍ଡଳ (Russian Federation) ର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ବୋରିସ୍ ୟେଲତ୍‌ସିନ୍ (Boris Yeltisin) ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧର ଅବସାନ ଘଟିଲା ବୋଲି ଘୋଷଣା କଲେ ।

ତୁମେ ଜାଣିଛକି :

ସୋଭିଏତ୍ ପଲିଟିବ୍ୟୁରୋ (Soviet Politburo)ର ଇଂରାଜୀରେ ପୁରାନାମ ହେଉଛି (POLITICAL BUREAU OF THE CENTRAL COMMITTEE OF THE COMMUNIST PARTY OF THE SOVIET UNON) ଏହା ଥିଲା ସୋଭିଏତ୍ ସାମ୍ୟବାଦୀ ଦଳର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କମିଟିର ମୁଖ୍ୟ ରାଜନୈତିକ ସଂଗଠନ । ଏହା ଦ୍ୱାରା ସୋଭିଏତ୍ ସାମ୍ୟବାଦର ସମସ୍ତ ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଓ ପ୍ରଶାସନିକ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦିତ ହେଉଥିଲା ।)

ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

୧. **ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ୬୦ଗୋଟି ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟରେ ଲେଖ ।**

(କ) ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ ଶୀତଳଯୁଦ୍ଧର କି ପ୍ରଭାବ ପଡିଥିଲା ?

(ଖ) ସାମ୍ୟବାଦର ପ୍ରସାରକୁ ପ୍ରତିରୋଧ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ନେତୃତ୍ୱରେ ଗଠିତ ହୋଇଥିବା ସାମରିକ ଚୁକ୍ତି ଗୁଡିକ ସମ୍ପର୍କରେ ସଂକ୍ଷେପରେ ଉଲ୍ଲେଖ କର ।

(ଗ) ଇଉରୋପୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ସେମାନଙ୍କର ସୁରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ କି ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଥିଲେ ?

(ଘ) କିପରି ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧର ଅବସାନ ଘଟିଲା ?

୨. **ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ୨୦ଗୋଟି ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟରେ ଲେଖ ।**

(କ) କେଉଁ ଚୁକ୍ତି ଆଧାରରେ ପଶ୍ଚିମ ଇଉରୋପୀୟ ସଂଘ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେଲା ଓ କେବେ ?

(ଖ) ଆନ୍‌ଜସ ରାଜିନାମା କ'ଣ ? ଏଥିରେ କି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଥିଲା ?

(ଗ) ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ ଏସିଆ ଚୁକ୍ତି ସଂଗଠନର ପରିସମାପ୍ତି କିପରି ଘଟିଥିଲା ?

(ଘ) କେଉଁ ଦେଶଗୁଡିକ ମଧ୍ୟରେ "ବାଗ୍‌ଦାଦ୍ ଚୁକ୍ତି" ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା ?
(ଙ) କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଚୁକ୍ତି ସଂଗଠନ କେବେ ଓ କିପରି ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା ?
(ଚ) ୱାର୍‌ସ ଚୁକ୍ତି ସମ୍ପର୍କରେ ସଂକ୍ଷେପରେ ଲେଖ ।
(ଛ) ଦେତାଁ କ'ଣ ?
(ଜ) ଦେତାଁ ସମୟରେ ଦୁଇ ମହାଶକ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କରେ କି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥିଲା ?
(ଝ) ନୂତନ ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧ କଣ ?
(ଞ) ନୂତନ ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧ ଓ ପୁରାତନ ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧ ମଧ୍ୟରେ କି' ତାରତମ୍ୟ ଥିଲା ?

୩. ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଗୋଟିଏ ବାକ୍ୟରେ ଲେଖ ।

(କ) ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧ ଯୋଗୁଁ ପୃଥିବୀ କେଉଁ ଦୁଇଟି ଗୋଷ୍ଠୀରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଥିଲା ?
(ଖ) ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧ କିପରି ଏକ ନୂତନ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର ଯୁଗ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା ?
(ଗ) ଉତ୍ତର ଆଟ୍‌ଲାଣ୍ଟିକ୍ ଚୁକ୍ତି ସଂଗଠନ କେବେ ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା ?
(ଘ) କେବେ ଲଣ୍ଡନଠାରେ ପଶ୍ଚିମ ଇଉରୋପୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବୁଝାମଣା ନିମନ୍ତେ ଏକ ସମ୍ମିଳନୀର ଆୟୋଜନ କରାଯାଇଥିଲା ?
(ଙ) କେଉଁସବୁ ରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆନ୍‌ଜସ୍ ରାଜିନାମା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା ?
(ଚ) ବାଗ୍‌ଦାଦ୍ ଚୁକ୍ତିର ପରବର୍ତ୍ତିତ ନାମ କ'ଣ ?
(ଛ) ୱାର୍‌ସ ଚୁକ୍ତି କେବେ ଓ କେଉଁଠାରେ ସମ୍ପାଦିତ ହୋଇଥିଲା ?
(ଜ) କେଉଁ ମସିହାରେ ଦେତାଁର ସହସା ଅବସାନ ଘଟିଲା ?
(ଝ) ମିଖାଇଲ୍ ଗୋର୍ବାଚେଭ୍ କେବେ ସୋଭିଏତ୍ ପଲିଟବ୍ୟୁରୋର ସାଧାରଣ ସମ୍ପାଦକ ହେଲେ ?
(ଞ) ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧର ଅବସାନ ହେଲାବୋଲି କେଉଁ ଦୁଇ ଜଣ ଘୋଷଣା କଲେ ?

୪. ନିମ୍ନରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଚାରିଗୋଟି ବିକଳ୍ପ ମଧ୍ୟରୁ ଠିକ୍ ଉତ୍ତରଟି ସଙ୍ଗେ ତା'ର କ୍ରମିକ ବାଛି ଲେଖ ।

କ. ଉତ୍ତର ଆଟ୍‌ଲାଣ୍ଟିକ୍ ଚୁକ୍ତି ସଂଗଠନରେ ପଶ୍ଚିମ ଜର୍ମାନୀ କେବେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲା ?
(i) ଫେବ୍ରୁଆରୀ ୧୯୫୨ (ii) ମେ ୧୯୫୨ (iii) ଫେବ୍ରୁଆରୀ ୧୯୫୫ (iv) ମେ ୧୯୫୫

ଖ. କିଏ ଆନ୍‌ଜସ୍‌ର ସଭ୍ୟ ନ ଥିଲା ?
(i) ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ (ii) ନେଦରଲାଣ୍ଡ (iii) ନିଉଜିଲାଣ୍ଡ (iv) ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା

ଗ. କେବେ ବାଗ୍‌ଦାଦ୍ ଚୁକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଚୁକ୍ତି ସଂଗଠନ ନାମରେ ନାମିତ ହେଲା ?
(i) ୧୯୪୯ ମସିହା (ii) ୧୯୫୨ ମସିହା (iii) ୧୯୫୫ ମସିହା (iv)୧୯୫୮ ମସିହା

ଘ. କେବେ ଦେତାଁର ଅବସାନ ଘଟିଲା ?
(i) ୧୯୭୮ ମସିହା (ii) ୧୯୭୯ ମସିହା (iii) ୧୯୮୫ ମସିହା (iv) ୧୯୯୦ ମସିହା

ଙ. କାହାର ସଂସ୍କାରମୂଳକ ନୀତି ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧର ଅବସାନ ନିମନ୍ତେ ମାର୍ଗ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲା ?
(i) ୱାଲଟର ଲିପ୍‌ମାନ୍ (ii) ମିଖାଇଲ୍ ଗୋର୍ବାଚେଭ୍ (iii) ଜର୍ଜବୁଶ୍ (iv) ବୋରିସ୍ ୟେଲ୍‌ତ୍‌ସିନ୍

୫. ପାଠରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ତୁମ ପାଇଁ କାମଗୁଡ଼ିକ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା ଓ ସହାୟତାରେ ସମ୍ପାଦନ କର ।

●●